Fersiwn Cryno

Adroddiad Blynyddol Craffu 2023/24

CYNGOR GWYNEDD

ADOLYGIAD ARCHWILIO CYMRU

1 ARCHWILIAD

Cynhaliodd Archwilio Cymru adolygiad o effeithiolrwydd ein trefniadau craffu yn ystod Chwefror 2023 - Ebrill 2023.

2 ADRODDIAD

Derbyniwyd adroddiad yr adolygiad yn mis Medi 2023.

3 YMGYNGHORI

Cynhaliwyd gweithdai yn mis Hydref / Tachwedd 2023 er mwyn i aelodau gael y cyfle i roi eu barn. Ymgynghorwyd yn ogystal gyda swyddogion.

4 TAITH I BENDERFYNIAD

Cyd-gyfarfod o'r Fforwm Craffu a Aelodau Cabinet > Fforwm Craffu > Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

5 CYNGOR LLAWN

Penderfynu cadw at y trefniadau pwyllgorau craffu cyfredol gan gymeradwyo camau gweithredu i wella effeithlonrwydd.

EITEMAU SYDD WEDI EU CRAFFU YN YSTOD 2023/24

Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi

Adran Addysg, Adran Economi a Chymuned, GwE, Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, Tîm Arweinyddiaeth a Chyfreithiol, Adran Cefnogaeth Gorfforaethol, Adran Gyllid, Gweithrediad Mewnol y Cyngor a Partneriaethau

Eitem	Rheswm dros graffu	Effaith Craffu
Cynllunio Argyfwng	Sicrhau bod trefniadau mewn lle o ran cynllunio argyfwng	Derbyn sicrwydd bod trefniadau mewn lle i ymateb i argyfwng.
Canol Trefi Gwynedd	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Lewyrchus	Derbyn cadarnhad o ran y sefyllfa gyllidol i wireddu a derbyn sicrwydd bod y cynlluniau gweithredu canol tref/dinas yn cyd-blethu gyda'r Fframwaith Adfywio.
Cynllun Digidol	Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Effeithlon	Trafodaeth buddiol yn amlygu materion i roi sylw iddynt megis bod technoleg ddigidol yn cynyddu'r pellter rhwng y ddau berson sy'n cyfathrebu â'i gilydd, bod lle i addysgu cynghorwyr ac eraill o ran technoleg deallusrwydd artiffisial a'r angen i fod yn effro i ddatblygiadau newydd yn y maes digidol.

Strategaeth Addysg	Blaengraffu	Amlygwyd materion i roi sylw iddynt gan gynnwys yr angen i ail-edrych ar y Strategaeth Addysg yng ngoleuni adroddiad yr Ymchwiliad Craffu Ysgolion Uwchradd Categori 3 Gwynedd, ac yn benodol o ran sut yr ymdrinnir â dwyieithrwydd.
Presenoldeb ac ymddygiad disgyblion yn ysgolion Gwynedd	Effaith cyfnod pandemig Covid-19 ar y maes	Derbyn sicrwydd bod rhaglen waith mewn lle i ymateb i'r sefyllfa.
Adroddiad Estyn ar wasanaethau addysg yng Nghyngor Gwynedd	Adroddiad Archwiliwr Allanol	Derbyn sicrwydd bod yr Adran Addysg yn ymateb i argymhellion Estyn a penderfynu tracio cynnydd ar ymateb i'r argymhellion mewn 9 mis.
Cwmni Byw'n Iach	Mater ar y gofrestr risg	Derbyn sicrwydd bod y risg yn derbyn sylw a pa gynlluniau sydd gan Byw'n Iach o ran cefnogi pobl incwm is, a phlant yn benodol. Adnabuwyd yr angen i anfon llythyr at y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn amlygu'r gwaith a wneir gan Cwmni Byw'n Iach yng nghyswllt y Cynllun Cyfeirio Ymarfer Corff Cenedlaethol a'r angen am fwy o gyllid i ariannu ei weithrediad yng Ngwynedd. Bu i'r Pwyllgor uchafu'r mater i lefel genedlaethol oherwydd pwysigrwydd gwaith ataliol sydd yn cyfrannu at weledigaeth y Llywodraeth ar gyfer Cymru Iachach, sef i roi mwy o bwyslais ar atal salwch ac ar helpu pobl i reoli eu hiechyd a'u llesiant eu hunain.
Rheolaeth Traethau	Mater ar y gofrestr risg	Derbyn sicrwydd bod trefniadau mewn lle i reoli traethau a lliniaru risgiau.

Prosiect Datblygu Economi Gwynedd	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Lewyrchus	Derbyn sicrwydd bod cynnydd yn digwydd i gyflawni'r prosiect blaenoriaeth.
Amcanion Cydraddoldeb 2024-28	Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Effeithlon	Mewnbwn craffu i'r amcanion cydraddoldeb drafft cyn i'r Cabinet fabwysiadu Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2024-28.
Adroddiad Blynyddol Addysg ac Adroddiad Blynyddol GwE	Eitemau Blynyddol / Sicrwydd	Gwneud sylwadau am yr hyn sydd wedi ei gyflawni a blaenoriaethau'r Adran Addysg a camau nesaf GwE ar gyfer y cyfnod nesaf.
Prosiect Addysg Ôl-16 yn Arfon	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Yfory	Dilyniant yn dilyn craffu'r broses ymgysylltu anffurfiol a gynhaliwyd ar addysg ôl-16 yng nghyfarfod 4 Chwefror 2021. Derbyn sicrwydd o ran y cyfeiriad a'r camau nesaf.
Cynllun Twf Gogledd Cymru – Adroddiad Perfformiad Chwarter 3 2023/24	Rôl y Pwyllgor i graffu gwaith y Bwrdd Uchelgais	Craffu cynnydd ac effaith y Cynllun Twf ar Wynedd gan fodloni bod mesurau lliniaru mewn lle i ymateb i'r risgiau.
Cinio ysgol am ddim	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Yfory	Tracio cynnydd ac amlygu materion sydd angen eu hystyried.

Pwyllgor Craffu Cymunedau

Adran Amgylchedd, Adran Priffyrdd, Peirianneg a YGC (Ymgynghoriaeth Gwynedd), Cynllun Datblygu Lleol, Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, Trosedd ac Anrhefn a'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur

Eitem	Rheswm dros graffu	Effaith Craffu
Adroddiad Blynyddol 2022/23 - Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn	Rôl y Pwyllgor i graffu gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	Monitro cynnydd ymdrechion y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wrth weithredu'r Cynllun Llesiant.
Datblygiadau yn y maes Cludiant Cyhoeddus	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd	Derbyn sicrwydd bod cynnydd yn cael ei wneud i wireddu gweledigaeth y prosiect blaenoriaeth.
Cynllun Datblygu Lleol Newydd – Y Cytundeb Cyflawni	Rôl i graffu'r Cynllun Datblygu Lleol / Cynllun y Cyngor 2023-28	Adnabod risg posib ychwanegol i'r Cynllun Datblygu Lleol - 'ymgynghori'. Sef, y risg o beidio ymgynghori yn ddigonol. O ganlyniad i'r craffu, cafodd ei ychwanegu fel risg posib yn Atodiad 5 y Cytundeb Cyflawni "Risgiau Posib a Dulliau Ymateb".
Cyflwyno pwyntiau gwefru cyhoeddus ar gyfer cerbydau trydan	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd	Amlygu'r angen i edrych ar ddarparu mwy o beiriannau gwefru chwim. Gofyn i'r Aelod Cabinet/Adran Amgylchedd i ystyried y posibilrwydd.
Toiledau Cyhoeddus	Craffu rheolaeth y ddarpariaeth toiledau cyhoeddus	Mewnbwn cyn i'r Gwasanaeth ddatblygu cynllun gweithredu.
Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd	Argymell y dylid ychwanegu gwybodaeth am 'Teithio Llesol' o dan Adran 3 yr Adroddiad: 'Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016' ac ystyried addasu ffurf arddangos y wybodaeth o dan y teitlau 'Beth y

		wnaethom ddweud y byddem yn ei wneud yn 2022/23' a 'Be wnaethom ni' yn Adrannau 5-11 yr Adroddiad er mwyn eglurder i'r darllenydd. O ganlyniad, addaswyd ffurf arddangos y wybodaeth. Amlygwyd yr angen i'r Cabinet ystyried yr adnodd staff i gyflawni gweledigaeth y Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur. Enghraifft o graffu yn amlygu mater sydd angen sylw er sicrhau cyflawni.
Strategaeth Llifogydd Lleol	Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd	Argymhellwyd y dylid cynnwys gwybodaeth am y risg o ran ffyrdd yn llifogi yn ogystal â'r risg i eiddo yn y Strategaeth Llifogydd Lleol a chodi ymwybyddiaeth holl drigolion o sut i baratoi ar gyfer llifogydd. O ganlyniad, ychwanegwyd cam gweithredu penodol ynghylch perygl llifogydd i'r rhwydwaith priffyrdd (Cam Gweithredu 2.3A) a chyfeiriadau clir yn y ddogfen at ffynonellau gwybodaeth ar gyfer perchnogion eiddo sydd mewn perygl o lifogydd.
Diweddariad Blynyddol gan Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd a Môn	Rôl y Pwyllgor fel Pwyllgor Trosedd ac Anrhefn	Derbyn sicrwydd o ran gwaith y Bartneriaeth dros y cyfnod ynghyd â blaenoriaethau a chyfeiriad y gwaith i'r dyfodol.
Torri Gwair a Chynnal Tiroedd	Dilyniant yn dilyn craffu yng nghyfarfod 19 Ionawr 2023	Derbyn sicrwydd o ran y cyfeiriad ac adnabod yr angen i dderbyn diweddariad ymhen blwyddyn.

Trefniadau Cyflawni Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn	Rôl y Pwyllgor i graffu gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	Amlygu'r angen i gynnwys mwy o fanylder am y trefniadau cyflawni a sut mae cynnydd yn cael ei fesur er mwyn gwireddu amcanion y Cynllun Llesiant mewn adroddiadau i'r dyfodol er sicrhau bod craffu yn gallu ychwanegu gwerth. Argymhellwyd i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus bod yr adroddiad blynyddol yn cynnwys gwybodaeth am: • Sut mae'r Iaith Gymraeg yn cael ei hyrwyddo fesul amcan llesiant; • Sut mae'r fethodoleg System Gyfan a Pwysau Iach: Cymru Iach yn llinyn euraidd drwy'r gwaith. Pan graffwyd y Cynllun Llesiant Drafft codwyd materion penodol o ran gwarchodaeth i'r Iaith Gymraeg. Arweiniodd y craffu at addasiadau i'r Cynllun Llesiant Drafft ond ni ychwanegwyd fel amcan llesiant i'r cynllun. Drwy graffu gweithrediad y cynllun, mae'r crafwyr yn sicrhau bod yr Iaith Gymraeg yn flaenoriaeth barhaol ac yn cael ei hyrwyddo ym mhob maes gwaith.
Llawlyfr Cynnal Priffyrdd	Craffu gweithrediad yn dilyn mabwysiadu'r Llawlyfr	Argymell bod yr Adran Priffyrdd, Peirianneg a Ymgynghoriaeth Gwynedd yn rhoi trefniadau mewn lle i adael i gynghorwyr wybod pan fo problem a adroddwyd wedi ei ddatrys ac edrych ar sefydlu trefniadau i adolygu safon archwiliadau.
Gwasanaeth Edrychiad Stryd	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd	Craffu cynnydd tuag at gyflawni'r prosiect blaenoriaeth 'Cymunedau Glân a Thaclus'.

Pwyllgor Craffu Gofal

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd, Iechyd a'r Adran Tai ac Eiddo

Eitem	Rheswm dros graffu	Effaith Craffu
Gwasanaeth Iechyd Meddwl Gwynedd (Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant)	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Ofalgar	Cefnogi cynlluniau'r adran i sefydlu model gwaith newydd ar gyfer Gwasanaeth Iechyd Meddwl gan ofyn i'r Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant gysylltu gyda Gweinidog Iechyd Llywodraeth Cymru i egluro bwriad i greu model gwaith newydd a'r rhesymau tu ôl i hynny.
Recriwtio a chadw gweithwyr cymdeithasol (Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd)	Mater ar y gofrestr risg	Cefnogaeth i fwriad yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd i roi ffocws ar y pedwar prif fater a nodwyd yn yr adroddiad fel ymateb i'r sefyllfa staffio gan gydnabod bod rhywfaint o'r gwaith eisoes wedi cychwyn.
Canfyddiadau Adolygiad Arolygiaeth Gofal Cymru: Gwasanaeth Diogelu Plant	Adroddiad Archwiliwr Allanol	Rhoi sylw i ganfyddiadau'r adolygiad a oedd yn berthnasol i Wynedd.
Polisi Gosod Tai a Rhestr Aros Tai	Craffu gweithrediad y polisi a'r sefyllfa o ran rhestr aros tai	Craffu gweithrediad y Polisi Gosod Tai a bod yn effro i oblygiadau posibl i'r polisi o ganlyniad i Bapur Gwyn Llywodraeth Cymru.

Siop Un Stop Tai	Dilyniant yn dilyn craffu yng nghyfarfod 30 Medi 2021	Derbyn sicrwydd o ddatblygiad y Siop un Stop ac amlygu'r angen i hwyluso cyfathrebiad rhwng cynghorwyr a chymdeithasau tai.
Llety cefnogol cyffredinol gan gynnwys gwasanaethau anableddau dysgu, iechyd meddwl a chefnogaeth i ferched	Craffu'r ddarpariaeth a'r trefniadau monitro	Derbyn sicrwydd o sefyllfa llety cefnogol i unigolion ag anableddau dysgu yng Ngwynedd a gwneud cais am wybodaeth am lety cefnogol sy'n cael ei ddarparu gan y gwasanaeth iechyd meddwl ac ar gyfer cefnogaeth i ferched.
Gwasanaeth Gofal Dydd	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Ofalgar	Cefnogi'r bwriad i gynnal adolygiad llawn o'r ddarpariaeth bresennol ac ystyried model amgen gan ofyn i swyddogion sicrhau bod y model newydd yn darparu gwasanaeth cyson ar draws y sir gan gynnwys gwasanaeth i rai sy'n byw mewn ardaloedd gwledig.
Trefniadau rheoli a chynnal cartrefi gofal	Cais gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio	Derbyn sicrwydd bod cynnydd wedi'i wneud ers yr archwiliadau cyntaf. Datgan pryder am heriau staffio cartrefi gofal a'r problemau a ddaw yn sgil hynny megis anhawster cwblhau hyfforddiant a gofyn i'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ystyried sut y gellir sicrhau bod pob cartref yn cyrraedd lefel sicrwydd uchel yn y dyfodol.
Cefnogaeth i ofalwyr di-dâl	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Ofalgar	Datgan cefnogaeth i godi ymwybyddiaeth o'r gefnogaeth sydd ar gael i ofalwyr di-dâl gan gynnwys y Cynllun Taliadau Uniongyrchol. Amlygwyd yr angen i godi ymwybyddiaeth aelodau o'r Cynllun Taliadau Uniongyrchol.

Cynllun Gweithredu Tai	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Glyd	Tracio cynnydd gwireddu prosiect blaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor. Adnabod yr angen i fynd o dan groen y Polisi Gosod Tai Cymdeithasol a derbyn sicrwydd o wytnwch y drefn.
Gwaith ataliol a gomisiynir i'r trydydd sector (oedolion a phlant)	Sicrwydd o ran y ddarpariaeth a'r trefniadau monitro	Amlygu anghysondeb o ran lefel y manylder a dderbynnir a'r wybodaeth perfformiad y gofynnir amdano gan y trydydd sector a'r angen i gysoni ar draws y sector. Cefnogi'r syniad o drefn drawsadrannol i fonitro.
Protocol Syrthio	Cyfrannu at sefydlu protocol syrthio er defnydd gofalwyr yn y gymuned	Arwain at weithredu'r protocol SYRTHIAF, hyfforddi staff a gofalwyr y Cyngor i'w ddefnyddio, ystyried dosbarthu'r wybodaeth i'r cyhoedd, cyd-weithio â'r Bwrdd Iechyd i wella hyfforddiant i bob gofalwr a chyd-weithio â'r Gwasanaeth Ambiwlans i ddarparu offer a hyfforddi gwirfoddolwyr lleol fel rhan o gynllun peilot.
Adroddiad Blynyddol 2022-23 - Gweithdrefn Cwynion, Ymholiadau a Diolchiadau Plant a Chefnogi Teuluoedd a Oedolion, Iechyd a Llesiant	Sicrwydd o ran y trefniadau ar gyfer delio gyda chwynion ym maes gwaith gofal	Derbyn sicrwydd o ran y trefniadau ar gyfer delio gyda chwynion ym maes gwaith gofal.
Gwasanaeth Egwyl Fer (Tîm Integredig Derwen)	Sicrwydd bod darpariaeth addas ar gael i bawb sydd angen y gwasanaeth	Derbyn sicrwydd am y ddarpariaeth a chydnabod y sefyllfa gyllidol er parhau i gynnig y gwasanaeth i bawb sydd ei angen.

YMCHWILIAD CRAFFU YSGOLION UWCHRADD CATEGORI 3 GWYNEDD

Y prif gwestiwn roedd yr ymchwiliad yn ei gyfarch oedd:

'Beth yw'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn ein hysgolion uwchradd a pha gynlluniau sydd mewn lle i gynyddu'r ddarpariaeth yng Nghyfnod Allweddol 3, Cyfnod Allweddol 4 a Chyfnod Allweddol 5 yng Ngwynedd?'

Ystyriwyd gweithrediad Polisi Iaith Addysg yr Awdurdod mewn tair ysgol uwchradd categori 3 (1 ysgol o Arfon, Dwyfor a Meirionnydd), sef:

- Ysgol Dyffryn Nantlle
- Ysgol Eifionydd
- Ysgol Godre'r Berwyn

Gellir cael mynediad i adroddiad llawn yr ymchwiliad o dan y ddolen yma - **Adroddiad yr Ymchwiliad Craffu**.

Yng nghyfarfod y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 21 Mawrth 2024, derbyniwyd adroddiad cynnydd yr Aelod Cabinet/Adran Addysg mewn ymateb i'r argymhellion - **Adroddiad Cynnydd**. Croesawyd bod yr Adran yn cydweithio gydag ymgynghorydd llawrydd i ail-edrych ar Bolisi Iaith Addysg Gwynedd.

GRŴP TASG A GORFFEN CYNLLUN AWTISTIAETH

Bwriad y gwaith oedd sicrhau dealltwriaeth o weithrediad Cynllun Awtistiaeth Gwynedd yn ei gyfanrwydd, gan gynnwys:

- dealltwriaeth o'r gefnogaeth sydd ar gael i unigolion a'u teuluoedd wrth ddisgwyl diagnosis, ac a oes unrhyw rwystrau wrth ddisgwyl diagnosis;
- yn dilyn diagnosis, yn arbennig y gefnogaeth sydd ar gael i blant o fewn ein hysgolion, ac a oes unrhyw rhwystrau.

Cyflwynwyd adroddiad ar waith y Grŵp Tasg a Gorffen i gyfarfod y Pwyllgor Craffu Gofal ar 11 Ebrill 2024. Gwnaed argymhellion yng nghyswllt hyfforddiant, cynllunio ysgolion ac adeiladau'r Cyngor a bod y Pwyllgor yn derbyn diweddariad ymhen 12 mis. Gellir cael mynediad i adroddiad y Grŵp Tasg o dan y ddolen yma – **Adroddiad Grŵp Tasg a Gorffen Cynllun Awtistiaeth**

Mae'r holl wybodaeth am y gwaith craffu yn 2023-24 ar gael yn fersiwn llawn yr Adroddiad Blynyddol ar wefan y Cyngor – https://www.gwynedd.llyw.cymru/craffu

Ffeithiau am Graffu yng Ngwynedd yn 2023/24

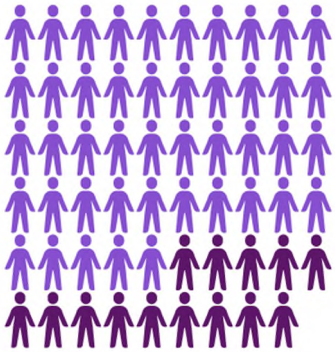

45 aelod (allan o 59 sy'n bosib) wedi bod yn rhan o wneud y gwaith craffu pwysig yn ystod y flwyddyn.

43 eitem wedi eu craffu mewn cyfarfodydd ffurfiol. (33 llynedd)

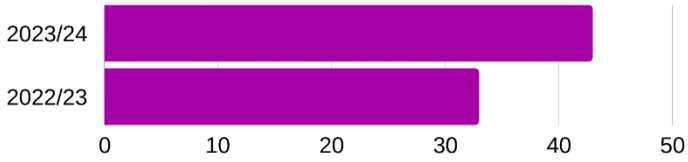

cyfarfod o'r Fforwm Craffu wedi ei gynnal yn ystod y flwyddyn.

Aelod o'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi yn cynrychioli'r Pwyllgor ar Fforwm Iaith Addysg Gwynedd.

Aelod o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau yn cynrychioli'r Pwyllgor ar y Bwrdd Newid Hinsawdd a Natur.
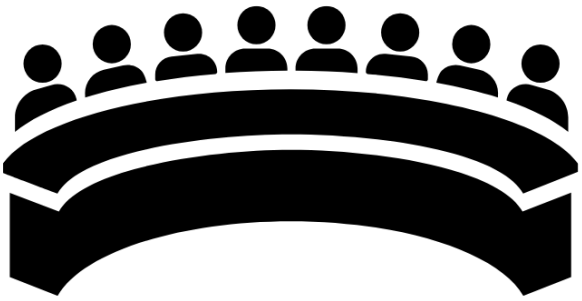
3 aelod o'r Pwyllgor Craffu Gofal yn cynrychioli'r Pwyllgor ar Grŵp Craffu Cyd-Bwyllgor Iechyd a Gofal Canolbarth Cymru.